

Puutteellinen saavutettavuus on syrjintää

Esteettömässä yhteiskunnassa ihmisillä on tasavertaiset osallistumismahdollisuudet vammaisuudesta huolimatta. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi mahdollisuutta kouluttautua, tehdä työtä, matkustaa ja hoitaa erilaisia asioita.

Mutta tiellä on usein erilaisia esteitä. Syrjintälaki kieltää puutteellisen saavutettavuuden muodossa tapahtuvan syrjinnän, ja kiellon tarkoituksena on edistää yhteiskunnan esteettömyyttä.

Mitä laissa sanotaan?

Syrjintälain puutteellinen saavutettavuus tarkoittaa, että vammainen joutuu epäedulliseen asemaan, koska yritys tai järjestö – esimerkiksi työpaikka, koulu tai myymälä – ei toteuta aiheellisia toimenpiteitä, jotta vammainen olisi tasavertaisessa asemassa vammattomien kanssa.

Epäedulliseen asemaan asettaminen tarkoittaa yksinkertaistettuna epäoikeudenmukaista kohtelua, jonkin asian menetystä tai heikompaan asemaan joutumista.

Mitä esteettömyystoimenpiteet ovat?

Toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi henkilön tarvitsemien apuvälineiden tarjoaminenopetukseen osallistumisen tai työnteon mahdollistamiseksi, kynnysten alentaminen työ – tai koulutilojen sisään – ja uloskäynneissä tai ruokalistan lukeminen ravintolassa tätä apua tarvitsevalle.

Tämä tarkoittaa, että vammaisen on voitava osallistua kyseiseen toimintaan, vaikka se ei tapahtuisikaan täsmälleen samalla tavalla kuin se, miten muut sen tekevät.

Keitä määräys koskee?

Vammaisella on oikeus esittää määrättyjä saavutettavuusvaatimuksia, muun muassa työpaikalla, koulussa, terveyden – ja sairaanhoidossa sekä myymälöissä ja ravintoloissa.

Toiminnasta vastaavan – esimerkiksi työnantajan, oppilaitoksen ylläpitäjän tai myymälän omistajan – on toteutettava aiheelliset toimenpiteet, jotta vammainen voisi käyttää tätä palvelua tai toimintoa.

Mitä elämänaalueita se koskee?

Puutteellisen saavutettavuuden muodossa tapahtuvan syrjinnän kieltä koskee nykyään kaikkia yhteiskuntaelämän alueita, paitsi asunnon vuokraamista tai myymistä. Se koskee muun muassa

- työelämää
- koululaitosta
- terveydenhuoltoa (myös yksityisiä hoitolaitoksia)
- sosiaalipalveluja
- yksilöiden yhteyksiä viranomaisiin (kohtaaminen)
- tavaroiden ja palvelujen myyntiä

Mitä aiheellisilla toimenpiteillä tarkoitetaan?

Toiminnasta vastaavan on toteutettava aiheelliset esteettömyystoimenpiteet. Mikä sitten on aiheellinen toimenpide? Kysymykseen ei ole yleistä vastausta, vaan se riippuu kunkin yksittäisen tapauksen olosuhteista.

Arvioinnin lähtökohdina ovat laissa ja määräyksissä olevat saavutettavuuden vaatimukset. Esimerkkeinä työsuojelulaki (arbetsmiljölagen), koululaki (skollagen) tai kaavoitus- ja rakennuslaki (plan- och bygglagen). Jos lakisääteisiä vaatimuksia ei ole, tarkoitetaan yksinkertaisempia saavutettavuusvaatimuksia. Myymälä voi esimerkiksi siirtää määrättyjen tavaroiden paikkaa tai julkisessa liikenteessä voidaan saattaa matkustajaa.

Kun arvioidaan aiheellisuutta, kysymys on myös muun muassa siitä, millaiset käytännön ja taloudelliset mahdollisuudet yrityksellä tai järjestöllä on. Merkitystä on myös sillä, kuinka pitkäaikainen ja laaja yksilön ja yrityksen tai järjestön välinen suhde on. Voidaan esimerkiksi katsoa, että työsuhteessa ja pidempikestoisen koulutuksen aikana voidaan vaatia enemmän kuin lyhytaikaisessa kanssakäymisessä.

Lattiasta kattoon

Lain noudattaminen ja se että syrjintäkieltoa ei rikota puutteellisen saavutettavuuden muodossa on vähimmäistaso. Voidaan sanoa, että se on lattia. Jotta päästään kattoon asti – eli saadaan omasta toimintaympäristöstä täysin vammaisten ihmisten saavutettava – vaaditaan enemmän. Esteettömän yhteiskunnan puolesta työskentely on työtä osallistamisen, vakauden ja ihmisoikeuksien puolesta. Yksi tapa on pyrkiä saamaan omasta toiminnastaan sopiva niin monelle kuin mahdollista jo alusta saakka.

Syrjintäasiamies
(Diskrimineringsombudsmannen) (DO)
www.do.se
Box 4057, 169 04 Solna
Puhelin 08-120 20700
Sähköposti do@do.se

Detta är en översättning till finska av DO:s informationsblad "Bristande tillgänglighet är diskriminering".